

Warszawa, dnia 20 grudnia 2013 r.

Poz. 23

**ZARZĄDZENIE NR 31/2013
PREZESA NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO**

z dnia 17 grudnia 2013 r.

w sprawie szczegółowych zasad i trybu wymiany znaków pieniężnych, które wskutek zużycia lub uszkodzenia przestają być prawnym środkiem płatniczym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 2013 r. poz. 908 i 1036) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Banki działające na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, zwane dalej „bankami”, wymieniają zużyte lub uszkodzone znaki pieniężne waluty polskiej, jeżeli ich autentyczność nie budzi podejrzeń, a ich cechy umożliwiają rozpoznanie ich wartości nominalnej.

2. Jeżeli autentyczność przedstawionych do wymiany zużytych lub uszkodzonych znaków pieniężnych budzi podejrzenia, stosuje się zasady i tryb postępowania określone w odrębnych przepisach.

3. Jeżeli zużycie lub uszkodzenie polega na zanieczyszczeniu banknotów lub monet, osoba przedstawiająca znaki pieniężne do wymiany powinna podać informacje o rodzaju zanieczyszczenia, jeżeli takie informacje posiada.

4. Banknoty lub monety, o których mowa w ust. 3, oraz banknoty zawilgocone, zbutwiałe i kruszące się są przyjmowane do wymiany zgodnie z § 6.

§ 2. Wymianie podlegają:

- 1) banknoty postrzępione, naddarte, podklejone, przerwane, nadmiernie zabrudzone, zaplamione, odbarwione lub uszkodzone w inny sposób, w tym również wskutek umieszczenia na nich trwałego napisu, nadruku, rysunku lub innego znaku;
- 2) monety oraz ich elementy (rdzeń i pierścień), mające w szczególności uszkodzenia typu mechanicznego, wytarte, o zmienionej barwie, skorodowane, w tym również uszkodzone wskutek umieszczenia na nich trwałego napisu, rysunku lub innego znaku.

§ 3. 1. Banki wymieniają, w pełnej wartości nominalnej, z wyłączeniem znaków pieniężnych, o których mowa w § 7 ust. 1 i w § 8 ust. 1, zużyte lub uszkodzone znaki pieniężne, jeżeli odpowiadają następującym warunkom:

1) banknoty:

- a) są przerwane na kilka części, sklejone lub niesklejone, jeżeli wszystkie części pochodzą z tego samego banknotu, nie posiadają ubytków powierzchni w miejscu przzerwania i łącznie stanowią 100% pierwotnej powierzchni,

b) jeżeli zachowały ponad 75% pierwotnej powierzchni w jednym fragmencie;

2) monety, a także dwa rozłączone elementy (rdzeń i pierścień) – jeżeli pochodzą z monety o tej samej wartości nominalnej.

2. Części banknotu, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a, skleja się w całość, umieszczając podklejenia na odwrotnej stronie, w obecności osoby, która przedstawiła znaki pieniężne do wymiany, w sposób umożliwiający stwierdzenie, że poszczególne części stanowią razem 100% pierwotnej powierzchni. Na przedniej stronie banknotu, sklejonego przez klienta lub kasjera, umieszcza się odręczną adnotację lub odbitkę stempla o treści „100% wartości nominalnej”, tak aby ta adnotacja lub odbitka obejmowała, w miarę możliwości, co najmniej dwie części banknotu, oraz datę i podpis pracownika banku, dokonującego wymiany.

3. Na przedniej stronie banknotów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b, umieszcza się, w obecności osoby, która przedstawiła znaki pieniężne do wymiany, odręczną adnotację lub odbitkę stempla o treści „100% wartości nominalnej” oraz datę i podpis pracownika banku, dokonującego wymiany; pozostały ubytek powierzchni banknotu uzupełnia się papierem do 100% pierwotnej powierzchni.

§ 4. 1. Banki wymieniają za połowę wartości nominalnej, z wyłączeniem znaków pieniężnych, o których mowa w § 7 ust. 1 i w § 8 ust. 1, przedstawione do wymiany znaki pieniężne, jeżeli odpowiadają następującym warunkom:

- 1) w przypadku banknotów – jeżeli zachowały od 45% do 75% pierwotnej powierzchni w jednym fragmencie;
- 2) w przypadku monet – jeżeli zachował się przynajmniej jeden element (rdzeń lub pierścień).

2. Na przedniej stronie banknotów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, umieszcza się, w obecności osoby, która przedstawiła znaki pieniężne do wymiany, odręczną adnotację lub odbitkę stempla o treści „50% wartości nominalnej”, oraz datę i podpis pracownika banku, dokonującego wymiany.

§ 5. 1. Wymienione banknoty, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 1, włączane są do paczek banknotów, nienadających się do obiegu, o tej samej wartości nominalnej.

2. Wymienione fragmenty banknotów, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, o tej samej wartości nominalnej, sklejane są w pełne banknoty i włączane do paczek banknotów, nienadających się do obiegu, o tej samej wartości nominalnej. Dopuszcza się łączenie dwóch dowolnych fragmentów pochodzących z banknotów o tej samej wartości nominalnej.

3. Wymienione monety oraz kompletowane w całość elementy (rdzeń i pierścień) monet, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 2 i w § 4 ust. 1 pkt 2, pakowane są do woreczków z monetami, nienadającymi się do obiegu, o tej samej wartości nominalnej. Dopuszcza się kompletowanie dwóch takich samych elementów monety o tej samej wartości nominalnej.

§ 6. 1. Banki mają obowiązek przyjmowania banknotów i monet, które nie odpowiadają warunkom określonym w § 3 i 4, z wyłączeniem znaków pieniężnych, o których mowa w § 7 ust. 1 i w § 8 ust. 1, w celu przekazania ich do wymiany do Centrali Narodowego Banku Polskiego, zwanej dalej „Centralą NBP”, wraz z „Wnioskiem o wymianę zużytych lub uszkodzonych znaków pieniężnych”, którego wzór stanowi załącznik nr 1 do zarządzenia.

2. Osoba przedstawiająca znaki pieniężne do wymiany otrzymuje, jako pokwitowanie, odcinek „C” wniosku, o którym mowa w ust. 1.

3. Przyjęte do wymiany znaki pieniężne, wraz z odcinkiem „B” wniosku, o którym mowa w ust. 1, banki przesyłają do Centrali NBP bezpośrednio lub za pośrednictwem oddziałów okręgowych Narodowego Banku Polskiego, zwanych dalej „oddziałami okręgowymi NBP”, przy okazji kontaktów związanych z pobieraniem lub odprowadzaniem znaków pieniężnych.

4. Przyjęcie od banków znaków pieniężnych, o których mowa w ust. 3, oddziały okręgowe NBP potwierdzają na „Pokwitowaniu”, którego wzór stanowi załącznik nr 2 do zarządzenia.

5. Banknoty i monety, o których mowa w § 1 ust. 3 i 4, przed przekazaniem do Centrali NBP należy zabezpieczyć przed dotykiem oraz uniemożliwić ich rozpad, umieszczając je w plastikowych torebkach.

§ 7. 1. Znaki pieniężne, które zostały uszkodzone w wyniku badań wykonanych przez organy ścigania w ramach przeprowadzanych czynności, przyjmowane są do wymiany wyłącznie w oddziałach okręgowych NBP.

2. Do przedstawionych do wymiany znaków pieniężnych organ ścigania dołącza dokument informujący o wykonanych badaniach i zagrożeniach, jakie substancja użyta w badaniach może powodować dla życia lub zdrowia osób mających z nimi kontakt.

3. Wymiana takich znaków pieniężnych jest dokonywana bezpłatnie.

§ 8. 1. Znaki pieniężne, które posiadają cechy wskazujące, że uległy uszkodzeniu w wyniku zadziałania zabezpieczeń zainstalowanych w pojemnikach specjalistycznych lub urządzeniach służących do transportu i przechowywania znaków pieniężnych, przyjmowane są do wymiany wyłącznie w oddziałach okręgowych NBP. Znaki pieniężne posiadające tego rodzaju uszkodzenia, przedstawione do wymiany w bankach lub wpłacone w formie wpłat zamkniętych, powinny być zatrzymywane jako znaki budzące wątpliwości co do ich autentyczności.

2. Oddziały okręgowe NBP zawiadamiają niezwłocznie właściwą terytorialnie komendę wojewódzką policji, zwaną dalej „kwp”, o przedstawieniu do wymiany znaków pieniężnych, o których mowa w ust. 1; wzór zawiadomienia stanowi załącznik nr 3 do zarządzenia.

3. Osoby reprezentujące przedsiębiorstwa lub inne podmioty oraz inne osoby przedstawiające znaki pieniężne do wymiany, obowiązane są podać w zawiadomieniu, o którym mowa w ust. 2, informację o okolicznościach uszkodzenia.

4. Przy przyjmowaniu znaków pieniężnych, o których mowa w ust. 1, sporządza się wniosek, którego wzór stanowi załącznik nr 1 do zarządzenia. Osoba przedstawiająca znaki pieniężne do wymiany otrzymuje, jako pokwitowanie, odcinek „C” wniosku.

5. Oddziały okręgowe NBP dokonują wymiany znaków pieniężnych, o których mowa w ust. 1, zgodnie z § 3 lub 4.

6. Znaki pieniężne, o których mowa w ust. 1, które nie odpowiadają warunkom określonym w § 3 lub 4, oddziały okręgowe NBP przekazują do wymiany do Centrali NBP.

7. Wymiana znaków pieniężnych, o których mowa w ust. 1, jest dokonywana przez oddziały okręgowe NBP, po otrzymaniu z kwp postanowienia o umorzeniu śledztwa lub o odmowie wszczęcia postępowania; Centrala NBP dokonuje wymiany po przekazaniu przez oddział okręgowy NBP kopii wymienionego postanowienia.

§ 9. 1. Za wymianę znaków pieniężnych, o których mowa w § 8 ust. 1, przedstawionych przez osoby reprezentujące przedsiębiorstwa lub inne podmioty oraz przez inne osoby, pobierana jest przez oddziały okręgowe NBP lub Centralę NBP opłata w wysokości 3% wartości wymienionych znaków pieniężnych.

2. Nie pobiera się opłaty, jeżeli znaki pieniężne zostały zniszczone lub uszkodzone w wyniku przestępstwa lub karalnego usiłowania popełnienia przestępstwa na szkodę wymieniającego.

§ 10. Centrala NBP wymienia banknoty oraz monety według następujących zasad:

1) banknoty:

- a) w 100% wartości nominalnej – jeżeli zostało zachowane ponad 75% pierwotnej powierzchni banknotu,
- b) w 50% wartości nominalnej – jeżeli zostało zachowane od 45% do 75% pierwotnej powierzchni banknotu;

2) monety:

- a) w 100% wartości nominalnej monety, również jeżeli są to dwa rozłączone elementy (rdzeń i pierścień) – jeżeli pochodzą z monety o tej samej wartości nominalnej,
- b) w 50% wartości nominalnej – jeżeli został zachowany co najmniej jeden element monety (rdzeń lub pierścień).

§ 11. 1. Centrala NBP przekazuje równowartość wymienionych znaków pieniężnych do banków, które przyjęły znaki pieniężne do wymiany.

2. W przypadku wymiany znaków pieniężnych, o których mowa w § 8 ust. 1, przekazywana kwota jest pomniejszona o opłatę, o której mowa w § 9 ust. 1.

3. Banki obowiązane są zawiadomić osobę, która przedstawiła znaki pieniężne do wymiany:

- 1) o wyniku dokonanej wymiany, przesyłając jej odcinek „D” wniosku, o którym mowa w § 6 ust. 1, i wypłacić jej lub przekazać na wskazany przez nią rachunek kwotę przekazaną przez Centralę NBP, lub
- 2) o odmowie dokonania wymiany, wraz z uzasadnieniem.

4. Niewymienione przez Centralę NBP banknoty i ich fragmenty oraz monety i ich elementy (rdzeń i pierścień) są zwracane osobie, która przedstawiła znaki pieniężne do wymiany.

§ 12. Traci moc zarządzenie nr 1/2003 Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 15 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu wymiany znaków pieniężnych, które wskutek zużycia lub uszkodzenia przestają być prawnym środkiem płatniczym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Urz. NBP Nr 1, poz. 1 i z 2004 r. Nr 7, poz. 14).

§ 13. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 15 stycznia 2014 r.

Prezes Narodowego Banku Polskiego: *M. Belka*

Załączniki do zarządzenia nr 31/2013 Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 17 grudnia 2013 r. (poz. 23)

Załącznik nr 1

WZÓR

Wniosek o wymianę zużytych/uszkodzonych znaków pieniężnych**A Egzemplarz dla banku**.....
Nazwa jednostki banku przyjmującego.....
Data.....
Nr r-ku w standardzie NRB banku przyjmującego.....
Nr wniosku

W załączeniu przesyłamy do wymiany zużyte/uszkodzone^{*)} znaki pieniężne na deklarowaną kwotę:
..... zł, przedstawione przez:

.....
Imię i nazwisko osoby przedstawiającej znaki pieniężne do wymiany.....
Adres do korespondencji osoby przedstawiającej znaki pieniężne do wymiany.....
Nr r-ku w standardzie NRB osoby przedstawiającej znaki pieniężne do wymiany

Przyczyna zużycia/uszkodzenia/rodzaj zanieczyszczenia znaków pieniężnych:

.....
Podpis osoby przedstawiającej znaki pieniężne do wymiany.....
Stempel służbowy i podpis pracownika banku
przyjmującego znaki pieniężne do wymiany**D Zawiadomienie:**

Stempel banku

.....
Data.....
Imię i nazwisko osoby przedstawiającej znaki pieniężne do wymiany.....
Adres do korespondencji osoby przedstawiającej znaki pieniężne do wymiany.....
oraz numer telefonu

– Prosimy o zgłoszenie się do oddziału banku w godzinach otwarcia kas po odbiór kwoty ..... zł z tytułu wymiany zużytych/uszkodzonych^{*)} znaków pieniężnych, z ważnym dokumentem tożsamości.^{*)}

– Kwotę ..... zł z tytułu wymiany zużytych/uszkodzonych^{*)} znaków pieniężnych przekazano w dniu ..... na wskazany rachunek bankowy.^{*)}

Odbioru znaków pieniężnych należy dokonać w terminie ..... dni od dnia otrzymania zawiadomienia.

Nr wniosku .....

.....
Stempel służbowy i podpis pracownika banku
sporządzającego zawiadomienie

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

Stosownie do art. 24 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926, z późn. zm.) uprzejmie informujemy, że Pani/Pana^{*)} dane osobowe przetwarzane są przez .....^{**)}, w związku z dokonywaniem wymiany zużytych/uszkodzonych^{*)} znaków pieniężnych. Obowiązek podania danych osobowych wynika z ustawy o Narodowym Banku Polskim z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 908, z późn. zm.) i zarządzenia nr 31/2013 Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu wymiany znaków pieniężnych, które wskutek zużycia lub uszkodzenia przestają być prawnym środkiem płatniczym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Urz. NBP z 2013 r. poz. 23).

Dane uzyskane bezpośrednio od Pani/Pana^{*)} będą udostępniane jedynie organom upoważnionym na podstawie przepisów prawa.

Przysługuje Pani/Panu^{*)} prawo wglądu do swoich danych oraz do ich poprawiania. W tym celu prosimy zwracać się do naszego oddziału (adres na stemplu Banku).

.....
Podpis osoby przedstawiającej znaki pieniężne do wymiany

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

^{**)} W przypadku oddziału okręgowego NBP należy wpisać: „Narodowy Bank Polski z siedzibą w Warszawie przy ul. Świętokrzyskiej 11/21”.

B Egzemplarz dla Centrali NBP

.....
Nazwa jednostki banku przyjmującego ..... Data

.....
Nr r-ku w standardzie NRB banku przyjmującego

.....
Nr wniosku

W załączeniu przesyłamy do wymiany zużyte/uszkodzone*) znaki pieniężne na deklarowaną kwotę:

..... zł.

Przyczyna zużycia/uszkodzenia/rodzaj zanieczyszczenia znaków pieniężnych:

.....
.....

.....
Stempel służbowy i podpis pracownika banku
przyjmującego znaki pieniężne do wymiany

C Pokwitowanie:

Stempel banku .....
.....
Data

Potwierdza się odbiór zużytych/uszkodzonych*) znaków pieniężnych na deklarowaną kwotę ..... zł,
złożonych przy wniosku nr ..... przez:

.....
Imię i nazwisko osoby przedstawiającej znaki pieniężne do wymiany

.....
Adres do korespondencji osoby przedstawiającej znaki pieniężne do wymiany

.....
Stempel służbowy i podpis pracownika banku
przyjmującego znaki pieniężne do wymiany

*) Niepotrzebne skreślić.

Załącznik nr 2**WZÓR**

.....
Pieczęćka nagłówkowa oddziału okręgowego NBP

POKWITOWANIE

Potwierdza się odbiór ..... sztuk opakowań (kopert), zawierających zużyte lub uszkodzone znaki pieniężne na łączną deklarowaną kwotę zł ..... (słownie.....),
.....),
przyjętych do wymiany zgodnie z § 6 ust. 1 zarządzenia nr 31/2013 Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu wymiany znaków pieniężnych, które wskutek zużycia lub uszkodzenia przestają być prawnym środkiem płatniczym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Urz. NBP z 2013 r. poz. 23) przez

.....
.....
Nazwa, adres oddziału banku

.....
Stempel służbowy i podpis pracownika
oddziału okręgowego NBP

Załącznik nr 3

WZÓR

.....
Pieczęć nagłówkowa oddziału okręgowego NBP

Znak pisma:

Komenda Wojewódzka Policji

w .....

Zawiadomienie o przedstawieniu do wymiany znaków pieniężnych, które posiadają cechy wskazujące na uszkodzenie w wyniku zadziałania zabezpieczeń zainstalowanych w pojemnikach specjalistycznych lub urządzeniach służących do transportu i przechowywania znaków pieniężnych

1. Sporządzający zawiadomienie: .....
Imię, nazwisko, stanowisko służbowe

2. Data sporządzenia zawiadomienia: .....

3. Dane osoby przedstawiającej znaki pieniężne do wymiany:

.....
Imię, nazwisko

.....
Adres

4. Dane podmiotu reprezentowanego przez osobę wymienioną w pkt 3:

.....
Nazwa

.....
Adres

5. Sposób uszkodzenia znaków pieniężnych: .....

6. Deklarowana wartość uszkodzonych znaków pieniężnych: .....

7. Informacje o okolicznościach uszkodzenia, uzyskane od osoby przedstawiającej znaki pieniężne do wymiany^{*)}:

.....
.....
.....
.....

.....
Stempel służbowy i podpis dyrektora oddziału okręgowego NBP

^{*)} Okoliczności zadziałania urządzenia, rodzaj urządzenia.

Sporządzono w 2 egzemplarzach:

Egz. nr 1 – KWP

Egz. nr 2 – NBP